

Ej verkställda beslut och domar Rapport 2006

FÖRORD

Länsstyrelsen har under sju år i rad genom enkätundersökning kartlagt antalet ej verkställda beslut och domar enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. I denna rapport redovisas antalet beslut och domar som ej var verkställda den 31 december 2005. Jämförelser görs med tidigare undersökningar. Den nu genomförda undersökningen omfattar även antalet avslagsbeslut trots bedömt behov som gjorts under 2005.

Linköping i mars 2006

Bo Silén
Socialdirektör

Britta Mellfors
Socialkonsulent

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING OCH KOMMENTARER	4
LÄNSSTYRELSENS KOMMENTARER	5
1. INLEDNING	7
BAKGRUND	7
BEFOLKNINGENS ÅLDERSSAMMANSÄTTNING.....	7
<i>Befolkningsutveckling i Östergötland.....</i>	<i>7</i>
2. SYFTE	9
3. METOD	10
4. RESULTAT	11
ANTALET EJ VERKSTÄLLDA BISTÅNDSBESLUT ENLIGT 4 KAP. 1 § SOL.....	11
KÖNSFÖRDELNING	12
VILKET BISTÅND AVSÅG DET EJ VERKSTÄLLDA BESLUTET?	12
HUR GAMLA ÄR BESLUTEN?.....	13
<i>Allt fler beslut är mer än tre månader gamla.....</i>	<i>14</i>
VISSA HAR FÅTT ERBJUDANDE ENLIGT BESLUTET	14
ANNAN INSATS I VÄNTAN PÅ VERKSTÄLLIGHET	15
AVSLAG TROTS BEDÖMT BEHOV	16
EJ VERKSTÄLLDA DOMAR ENLIGT 4 KAP. 1 § SOL.....	16
HANDLÄGGNING	17
”NATIONELL UTVECKLINGSPLAN FÖR VÅRD OCH OMSORG OM ÄLDRE”	18

SAMMANFATTNING OCH KOMMENTARER

Länsstyrelsen har i sju år i rad kartlagt antalet ej verkställda beslut och domar enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen per den 31 december. Arbetet utförs enligt uppdrag i regleringsbrev och genomförs som enkätundersökningar.

Enligt gällande bestämmelser är det uppenbart att en kommun inte får underlåta att verkställa sina beslut. Grundregeln är att när ett behov konstateras ges ett beslut om insats och därefter skall beslutet verkställas.

Länsstyrelsen kan konstatera att antalet ej verkställda beslut åter har ökat efter att successivt ha minskat under flera år. Det har skett en avsevärd ökning vid den senaste undersökningen. Antalet, som är 115 stycken, är nu på samma nivå som vid de första undersökningarna för fem och sex år sedan.

Antalet kommuner som redovisat att man har ej verkställda beslut vid mättillfället har varit tämligen konstant under flera år. Även i det avseendet har det dock skett en ökning. Endast två kommuner har inget ej verkställt beslut. Vadstena har en märkbar ökning. Även Åtvidaberg och Ydre har nu några ej verkställda beslut.

De totalt 115 ej verkställda besluten berör 74 kvinnor och 41 män. Det är alltså cirka två tredjedelar av besluten som avser kvinnor. Det har varit samma förhållande vid flera undersökningar.

Övervägande delen, nästan 85 procent, av de ej verkställda besluten gäller permanent särskilt boende. Några kommuner har fortfarande problem med att komma till rätta med bristen på särskilda boendeformer och hålla antalet ej verkställda beslut på en rimlig nivå.

Det är nästan ofrånkomligt och inte alls anmärkningsvärt att en kommun vid ett mättillfälle har några få ej verkställda beslut. En person som har fått ett gynnande beslut om särskilt boende kan behöva viss tid för att genomföra flyttningen och det är då naturligt att beslutet ej är verkställt omedelbart.

Det råder fortfarande viss brist på särskilda boendeformer i Mjölby, Motala och Norrköping. Av Mjölbys 17 ej verkställda beslut är det dock bara ett som är äldre än tre månader.

Motala har fortfarande obalans i tillgång och efterfrågan när det gäller särskilt boende och det är uppenbart att Motala har omfattande problem när det gäller att verkställa beslut. Samtidigt sker nedläggning av vissa befintliga särskilda boenden.

Bristssituationen i Norrköping visar sig genom att den enskilde får avslag trots att behov föreligger. Under året har kommunen avslagit 24 ansökningar på grund av att plats inte har kunnat garanteras inom tre månader vilket tyder på en obalans mellan behov och tillgång på särskilt boende. Situationen har dock lättat under hösten då inget avslag har meddelats.

Genom att beslutsdatum har angetts i enkätsvaren finns möjlighet se hur gammalt varje beslut är. Det är i år förhållandevis fler beslut som är mer än tre månader gamla än det var vid föregående mätning. Nästan en 1/3 av besluten är mer än tre månader gamla.

Nästan 60 procent av personerna har fått någon annan insats i väntan på verkställighet av beslutet. Det visar sig att det är mycket vanligt att den enskilde i dessa fall blir erbjuden ett korttidsboende. Flera kommuner har under flera år satsat på utbyggnad av korttidsboende. Främsta anledningen är att den äldre skall kunna bo kvar i eget ordinärt boende så länge som möjligt men kan komma i behov av korttidsplats under en kortare tid.

Norrköping är den enda kommun som har en ej verkställd dom enligt 4 kap. 1 § SoL. Den gäller permanent bostad med särskild service. Domen är från juli 2005 och personen har erbjudits bostad men tackat nej.

I en nyligen framlagd proposition ”Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre”, 2005/06:115, lägger regeringen förslag för att stärka rättssäkerheten för personer som beviljats bistånd. Kommunen skall enligt förslaget åläggas en rapporterings-skyldighet att till länsstyrelsen, de kommunala revisorerna och fullmäktige kvartalsvis rapportera om förekomst av ej verkställda beslut. Meningen är också att det skall finnas möjlighet att utdöma sanktionsavgift för kommuner som inte verkställer beslut inom rimlig tid.

Länsstyrelsens kommentarer

Det är troligt att resultatet i denna rapport i första hand speglar i vilken utsträckning kommunerna har balans eller obalans mellan tillgång och behov av särskilda boendeformer. Det är också troligt att olika handläggningsrutiner eller riktlinjer gör att resultatet ser så olika ut i kommunerna. Sådana omständigheter försvårar jämförelser mellan kommunerna.

Den enskilde kan vanligtvis inte flytta till särskilt boende i direkt anslutning till att ett gynnande beslut meddelas. Mot den bakgrunden är det acceptabelt att det vid ett undersökningstillfälle finns ett visst antal ej verkställda beslut. Viss förekomst av ej verkställda beslut är därför mer förklarligt än ingen förekomst alls, särskilt i de större kommunerna. Linköpings kommun har en handläggningsrutin som gör att någon tid från beslut till verkställighet inte existerar eftersom beslut tas först när plats finns.

Det är oroande att några kommuner fortfarande har problem med att komma till rätta med bristen på särskilda boendeformer och hålla antalet ej verkställda beslut på en rimlig nivå.

Motala har omfattande problem när det gäller att verkställa beslut. Det är nödvändigt att kommunen vidtar åtgärder för att komma till rätta med detta. Det är oroande att antalet platser för demenssjuka personer minskar.

Andelen ej verkställda beslut som är äldre än tre månader har ökat flera år i rad. Detta är oroande och kommer att uppmärksammas vid tillsynsbesök i kommunerna.

Tidigare förklaringar att beslut blir gamla på grund av att den enskilde tackar nej till erbjuden insats håller inte helt. Av alla ej verkställda beslut är det endast 16 procent som fått erbjudande men tackat nej.

Det är mycket vanligt att den enskilde blir erbjuden ett korttidsboende i väntan på ett permanent boende. Korttidsboende bör dock inte användas för att lösa bristen på permanent särskilt boende.

Flera kommuner i länet har i dagsläget balans mellan efterfrågan och tillgång när det gäller särskilt boende. Länsstyrelsen har dock i samband med tillsynsbesök och i kontakter med handläggare uppmärksammats på att det i flera kommuner blir allt svårare att i rimlig tid hitta permanent särskilt boende. Det gäller främst boende till personer med demenssjukdom.

Med tanke på den demografiska utvecklingen är det viktigt att kommunerna har god framförhållning när det gäller bostäder för äldre personer. Det ställer krav på långsiktig planering av bostäder med god standard både för ordinärt boende och för särskilt boende.

Det finns ingen närmare undersökning om anledningen till att könsfördelningen ser ut som den gör när det gäller beslut som ej är verkställda. Det troligaste är att det beror på att kvinnor lever längre och blir ensamstående och därmed mer beroende av socialtjänstens insatser. Det skulle dock kunna vara av intresse att ur ett jämställdhetsperspektiv undersöka anledningen till att det är fler kvinnor än män som har gynnande beslut som ej är verkställda.

JO har uttalat att om ett beslut inte kan verkställas inom tre månader bör ett avslagsbeslut meddelas. Om den enskilde får ett gynnande beslut trots att aktuell insats inte beräknas kunna verkställas inom tre månader innebär det att den sökande inte har möjlighet att överklaga. Detta är en brist ut rättssäkerhetssynpunkt. Länsstyrelsen rekommenderar därför kommunerna att följa JO:s uttalande.

Konklusionen i denna rapport är att det i flera kommuner ligger till så att alltför många personer får vänta alltför lång tid på att få sitt behov av särskilt boende tillgodosett. Detta beror bland annat på att några kommuner har många ej verkställda beslut, att några ger avslag trots bedömt behov och att några förhalar handläggningstiden.

1. INLEDNING

Bakgrund

Länsstyrelsen har under flera år följt antalet i länet ej verkställda beslut och domar samt avslag trots bedömt behov enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Mätning har skett genom enkätundersökningar vid årsskiftena. Arbetet genomförs enligt uppdrag i regleringsbrev.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2005 skulle länsstyrelserna kartlägga antalet ej verkställda domstols- och myndighetsbeslut samt avslag trots bedömt behov enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Vartannat år har Socialstyrelsen och länsstyrelserna i sina respektive regleringsbrev uppdrag att tillsammans kartlägga antalet ej verkställda domstols- och myndighetsbeslut samt avslag trots bedömt behov. Detta arbete utmynnar i en nationell rapport. Årets undersökning genomförs enbart av respektive länsstyrelse och det ges därför ut endast länsvisa rapporter.

Befolkningens ålderssammansättning

De demografiska faktorerna, dvs. befolkningens ålderssammansättning, har betydelse när det gäller behovet av insatser från såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården. Enligt Statistiska centralbyråns prognos över folkmängden är ökningen av personer som är 85 år och äldre måttlig fram till år 2020. Därefter kommer denna grupp att öka markant. Enligt prognosen kommer ökningen att vara mer än 100 000 personer mellan år 2020 och 2030.

Framgångarna inom vård och omsorg samt bättre bostadsstandard gör att människor klarar sig på egen hand långt upp i hög ålder. Med insatser av hemtjänsten klarar många att allt längre bo kvar i ordinarie eget boende trots nedsatt funktionsförmåga. Medelåldern för de personer som beviljas bistånd för särskilt boende blir allt högre.

Befolkningsutveckling i Östergötland

Vid årsskiftet 2005/2006 var totalbefolkningen i Östergötland 416 303 personer (se tabell 1). Antalet personer som är 65-79 år var 50 420 och i åldersgruppen 80 år och äldre var det 23 329 personer.

Tabell 1: Antal personer i olika åldersgrupper i Östergötland år 2000 till 2005.

	Antal personer 2000-12-31	Antal personer 2001-12-31	Antal personer 2002-12-31	Antal personer 2003-12-31	Antal personer 2004-12-31	Antal personer 2005-12-31
Totalt	411 345	412 363	413 438	414 897	415 990	416 303
65-79 år	72 399	50 204	50 048	49 980	50 220	50 420
>80 år	21 545	22 202	22 489	22 789	23 088	23 329

Källa: Statistiska centralbyrån

Totalt har befolkningen i länet ökat med 313 personer sedan föregående årsskifte (se tabell 2). Det är en betydligt mindre ökning i jämförelse med hur det har sett ut vid de närmast föregående årsskiftena då ökningen har varit mer än 1 000 personer. Antalet personer i åldersgruppen 65-79 år har under 2005 ökat med 200 personer och antalet 80 år och äldre har ökat med 241 personer. Det innebär att vissa åldersgrupper under 65 år har minskat.

Tabell 2: Förändring i befolkningen i Östergötland i olika åldersgrupper under åren 2000 till 2004.

	Förändring under år 2000	Förändring under år 2001	Förändring under år 2002	Förändring under år 2003	Förändring under år 2004	Förändring under år 2005
Totalt	+ 25	+ 1 018	+ 1 075	+ 1 459	+ 1 093	+ 313
65-79 år	- 882	- 650	- 156	- 68	+ 240	+ 200
>80 år	+ 818	+ 657	+ 287	+ 300	+ 299	+ 241

Källa: Statistiska centralbyrån

Det har skett en omsvängning i den demografiska utvecklingen när det gäller personer över 65 år. Under flera år var det gruppen 80 år och äldre, som stod för den faktiska ökningen medan antalet personer som är 65-79 år minskade. Den senare gruppen har nu ökat i antal under år 2004 och 2005 och ökningen är nästan i samma storleksordning som för gruppen 80 år och äldre. Antalet personer 80 år och äldre har legat på en jämn nivå under de senaste fyra åren. Gruppen 65-79 förväntas öka kraftigt de närmaste åren.

Tabell 3: Antalet invånare i åldersgrupperna 65-79 och 80 + per kommun den 31 december 2004 respektive 31 december 2005.

Kommun	Antal personer 65-79 år 2004	Antal personer 65-79 år 2005	Antal personer 80 + 2004	Antal personer 80 + 2005	Förändring 80 + från 2004 till 2005
Boxholm	711	726	332	342	10
Finspång	3 038	3 049	1 282	1 289	7
Kinda	1 397	1 438	637	632	- 5
Linköping	14 965	14 969	6 942	7 137	195
Mjölby	3 136	3 164	1 493	1 503	10
Motala	5 277	5 320	2 545	2 523	- 22
Norrköping	14 611	14 615	6 715	6 763	48
Söderköping	1 676	1 702	670	685	15
Vadstena	1 146	1 148	582	569	-13
Valdemarsvik	1 215	1 217	526	522	-4
Ydre	603	608	272	272	-
Åtvidaberg	1 660	1 689	721	715	- 6
Ödeshög	785	775	371	377	6
Totalt:	50 220	50 420	23 088	23 329	241

Källa: Statistiska centralbyrån

2. SYFTE

Syftet med undersökningen är att få en bild över utvecklingen genom att jämföra årets resultat med motsvarande siffror från tidigare mättillfällen. Syftet är också att se om kommunerna fullgör sin skyldighet att planera utifrån de behov som finns.

Ett syfte är även att få fram material som ska utgöra underlag för diskussion med respektive kommun i samband med tillsynen dels avseende handläggningsrutiner och dels avseende planering av bostäder för äldre och funktionshindrade.

3. METOD

Undersökningen utgörs av en kvantitativ studie baserad på enkäter, omfattande fyra delar, till alla kommuner i länet.

Enkäterna är uppdelade enligt följande:

Del 1. Förekomst av ej verkställda beslut och domar samt avslagsbeslut trots bedömt behov.

Del 2. Ej verkställt beslut per den 31 december 2005

Del 3. Ej verkställd dom per den 31 december 2005

Del 4. Avslagsbeslut trots bedömt behov under 2005

Kommunerna skulle redovisa vilken typ av bistånd som beslutet avsåg. För att få fram den tid som förflutit från beslut till mättidpunkten skulle beslutsdatum redovisas.

Frågeställningar som skulle redovisas är:

Hur många icke verkställda beslut och domar enligt 4 kap. 1 § SoL fanns den 31 december 2005?

Hur många personer (fördelade på kön och ålder) gällde dessa beslut och domar?

Vilket bistånd gällde dessa beslut och domar?

Hur lång tid hade gått från beslut till mättillfället?

Hur många ansökningar om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL avslogs under 2005 trots bedömt behov av sökt bistånd?

Hur många personer (fördelade på ålder och kön) gällde dessa beslut?

I Östergötlands län finns tretton kommuner och samtliga har besvarat enkäten.

Länsstyrelsen har gått igenom samtliga enkätsvar för att upptäcka eventuella felkällor och vid tveksamhet har kontakt tagits med berörd kommun för eventuell korrigerings.

4. RESULTAT

Antalet ej verkställda biståndsbeslut enligt 4 kap. 1 § SoL

Av tabellen nedan framkommer att det under flera år i länet som helhet skett en successiv minskning av antalet ej verkställda beslut. (Se tabell 5). Det har dock skett en avsevärd ökning vid den senaste undersökningen. Antalet är nu på samma nivå som vid de första undersökningarna för fem och sex år sedan. Antalet kommuner som redovisat ej verkställda beslut har varit tämligen konstant under flera år. Även i det avseendet har det skett en ökning. Endast två kommuner har inget ej verkställt beslut.

Tabell 5: Sammanställning av kommunernas enkätsvar avseende ej verkställda beslut vid mätningar under åren 1999 till 2005.

Kommun	Årsskiftet 2005/2006	Årsskiftet 2004/2005	Årsskiftet 2003/2004	Årsskiftet 2002/2003	Årsskiftet 2001/2002	Årsskiftet 2000/2001	Årsskiftet 1999/2000
Boxholm	2	-	-	-	1	1	-
Finspång	2	1	1	13	4	5	14
Kinda	2	-	-	-	2	-	-
Linköping	3	-	-	-	-	-	44
Mjölby	17	19	6	8	18	3	16
Motala	44	25	60	45	47	65	16
Norrköping	14	-	3	11	12	34	23
Söderköping	8	5	2	-	-	-	4
Vadstena	6	11	5	-	-	-	-
Valdemarsvik	-	-	-	-	7	-	-
Ydre	6	4	-	1	-	-	-
Åtvidaberg	11	7	2	-	-	7	1
Ödeshög	-	-	-	-	-	-	-
Totalt:	115	72	79	78	91	115	118

Vid den nu genomförda mätningen är de endast Valdemarsvik och Ödeshög som inte hade något ej verkställt beslut. Ödeshög är den enda kommun som inte har haft något ej verkställt beslut alls under alla de år undersökningen genomförts.

Boxholm, Kinda och Linköping som inte haft några ej verkställda beslut på flera år har några stycken vid denna mätning. Linköping fattar beslut om särskilt boende först när plats finns och det innebär att man aldrig har några ej verkställda beslut. Mjölby har haft stor variation i antalet vid de olika mätningarna. Motala, som vid förra mätningen sänkte antalet, har nu åter ett stort antal. Motala avviker fortfarande från de övriga kommunerna i länet.

Norrköping har successivt minskat antalet ej verkställda beslut under flera år men har nu åter ett ökat antal. Vadstena som under fem år inte haft något ej verkställt beslut har de senaste åren haft ett varierande antal. Ydre har också de senaste åren haft ett fåtal och Åtvidaberg har vid den senaste mätningen ett ökat antal i förhållande till tidigare mätningar.

Könsfördelning

Enkätsvaren är individbaserade och uppgift har lämnats om hur många beslut som avsåg kvinnor respektive män. (Se tabell 6).

Tabell 6: Antal ej verkställda beslut uppdelat på kvinnor respektive män år 2005.

Kommun	Kvinnor	Män
Boxholm	1	1
Finspång	1	1
Kinda	1	1
Linköping	2	1
Mjölby	14	3
Motala	26	18
Norrköping	6	8
Söderköping	6	2
Vadstena	4	2
Ydre	4	2
Åtvidaberg	9	2
Totalt	74	41

Av de 115 ej verkställda besluten avser 74 stycken kvinnor och 41 stycken avser män. Det är alltså cirka två tredjedelar av besluten som avser kvinnor. Det har varit samma förhållande vid flera undersökningar.

Vilket bistånd avsåg det ej verkställda beslutet?

Övervägande delen, nästan 85 procent, av de ej verkställda besluten gäller permanent särskilt boende. Inte något beslut som inte var verkställt gällde korttidsboende. (Se tabell 7)

Tabell 7: Vilket bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL avses i beslutet?

Kommun	Permanent boende i särskild boendeform/bostad med särskild service	Korttidsboende i Särskild boendeform	Hjälp i Hemmet	Dagverk-samhet	Annat
Boxholm	2				
Finspång					2 *)
Kinda	2				
Linköping					3 *)
Mjölby	17				
Motala	42				2 *)
Norrköping	4		2	8	
Söderköping	8				
Vadstena	6				
Valdemarsvik					
Ydre	6				
Åtvidaberg	10			1	
Totalt:	97		2	9	7

***Annat:** Finspång: Båda avser kontaktperson till person under 65 år.

Linköping: Alla tre avser kontaktperson till person under 65 år

Motala: Båda gäller barn och en avser avlösarservice i hemmet och en avser korttidsvistelse med önskemål om stödfamilj

Norrköping avviker något från de övriga kommunerna genom att man har två beslut om hjälp i hemmet samt åtta beslut om dagverksamhet som inte var verkställda vid mättillfället. Även Åtvidaberg har ett beslut om dagverksamhet som inte är verkställt.

Hur gamla är besluten?

Genom att beslutsdatum har angetts i enkätsvaren finns möjlighet se hur gammalt varje beslut är. (Se tabell 8). Det är i år förhållandevis fler beslut som är mer än tre månader gamla än det var vid föregående mätning. Nästan en 1/3 av besluten är mer än tre månader gamla.

Tabell 8: Tid som förflutit från beslutsdatum till mätdatum inom respektive kommun 2005. Siffror inom parentes avser år 2004.

Kommun	Antal ej verkställda beslut per kommun inom respektive tidsintervall			
	< 1 mån	1-3 mån	3-6 mån	> 6 mån
Boxholm	1	1		
Finspång	1 (1)			1
Kinda	1		1	
Linköping				3
Mjölby	6 (6)	10 (9)	1 (3)	(1)
Motala	9 (8)	22 (11)	11 (2)	2 (4)
Norrköping	3	5	2	4
Söderköping	5 (4)	2 (1)	1	
Vadstena	2 (2)	1 (5)	2 (1)	1 (3)
Ydre	1 (1)	2 (2)	3 (1)	
Åtvidaberg	3 (3)	4 (3)	2 (1)	2
Totalt	32 (25)	47 (31)	23 (8)	13 (8)

Av Mjölbys 17 ej verkställda beslut är det ett som är äldre än tre månader. Motala har däremot 13 beslut som är äldre än tre månader. Alla gäller särskilt boende.

Norrköping har sex beslut som är äldre än tre månader. Fem av dessa avser dagverksamhet för personer yngre än 65 år. Ett avser hemtjänst. Inget av dessa beslut gäller särskilt boende.

Vadstena har sex ej verkställda beslut och av dessa är tre stycken äldre än tre månader. Även Ydre har tre beslut som är äldre än tre månader och Åtvidaberg har fyra stycken som gäller särskilt boende.

Av Linköpings tre ej verkställda beslut är alla mer än sex månader gamla.

Allt fler beslut är mer än tre månader gamla

Vid en jämförelse mellan år 2003, 2004 och 2005 visar det sig att andelen gamla beslut har ökat under åren. (Se tabell 9). Det innebär att det är fler personer som får vänta oacceptabelt lång tid på att gynnande beslut skall verkställas.

Tabell 9: Antal beslut och andel beslut som är under tre månader gamla respektive över tre månader gamla under år 2003, 2004 och 2005

År	< 3 månader		> 3 månader	
	Antal	Procent	Antal	Procent
2003	65	82 %	14	18 %
2004	56	78 %	16	22 %
2005	79	69 %	36	31 %

Vissa har fått erbjudande enligt beslutet

Det har vid olika tillfällen framhållits till Länsstyrelsen att vissa beslut inte blir verkställda inom tre månader för att den enskilde har fått erbjudande men har tackat nej för att man vill ha insatsen utförd på annat sätt än det som erbjudits. (Se tabell 10). Det gäller oftast att den enskilde inte vill flytta till det särskilda boende som erbjudits.

Av Mjölby 17 ej verkställda beslut, som alla avsåg permanent särskilt boende, är det fem personer som fått erbjudande men som har tackat nej. Det är alltså tolv personer som inte fått något erbjudande enligt beslutet. Det är dock endast ett beslut som är äldre än tre månader.

Tabell 10: Har den enskilde fått erbjudande i enlighet med beslutet?

Kommun	Ja, men den enskilde har tackat nej	Nej
Boxholm		2
Finspång		2
Kinda		2
Linköping		3
Mjölby	5	12
Motala	4	40
Norrköping	5 + 2	7
Söderköping		8
Vadstena	1	5
Valdemarsvik		
Ydre		6
Åtvidaberg	2	9
Totalt	19	96

Motala har 44 ej verkställda beslut. Av dessa har fyra personer blivit erbjuden permanent boende men tackat nej. Det innebär att 40 personer inte fått något erbjudande. Motala

har 13 beslut som är mer än tre månader gamla. Det måste med andra ord vara flera personer som har gamla gynnande beslut och som inte fått något erbjudande.

Av Norrköpings 14 ej verkställda beslut har sju stycken fått erbjudande enligt beslutet. Fem av dem har tackat nej och två har fått erbjudande och verkställighetsdatum är bestämt till början av januari. Sju stycken har inte fått något erbjudande.

I Vadstena har en person fått erbjudande och fem har inte fått och i Åtvidaberg har två fått erbjudande medan nio personer inte har fått något.

Totalt har 19 personer, 16 procent, av 115 fått erbjudande enligt det fattade beslutet men har tackat nej av olika anledningar. Det innebär att 96 personer, 84 procent, inte fått något erbjudande. Det framgår inte av sammanställningen hur många av dessa som är mer än tre månader gamla.

Annan insats i väntan på verkställighet

Kommunerna skulle uppge om den enskilde fått annan insats i väntan på att den beslutade insatsen skulle verkställas. Nästan 60 procent av personerna har fått någon annan insats i väntan på verkställighet. (Se tabell 11).

Kommunerna har även angett vilka insatser som den enskilde i så fall fått. Det visar sig att det är mycket vanligt att man får ett korttidsboende i väntan på verkställighet. Till korttidsboende räknas då utredningsplats, växelvård och avlastningsplats. Flera har fått utökad hemtjänst eller dagverksamhet och några har fått larm och matdistribution.

***Tabell 11:** Har den enskilde fått annan insats i väntan på verkställighet enligt beslutet?*

Kommun	Ja, ange vad	Nej
Boxholm	2 ^{*)}	
Finspång		2
Kinda	1 ^{*)}	1
Linköping		3
Mjölby	13 ^{*)}	4
Motala	25 ^{*)}	19
Norrköping	3 ^{*)}	11
Söderköping	7 ^{*)}	1
Vadstena	5 ^{*)}	1
Ydre	5 ^{*)}	1
Åtvidaberg	7 ^{*)}	4
Totalt	68	47

* Annan insats

Boxholm: Korttidsboende i särskild boendeform

Kinda: Fått särskilt boende i väntan på boende med demensinriktning.

Mjölby: Korttidsboende, korttidsplats, utökad hemtjänst

Motala: Utredningsplats, korttidsboende, utökad hemtjänst, annan kommun

Norrköping: Hemtjänst, korttidsboende, annan kommun, utökade assistanstimmar

Söderköping: Korttidsboende, korttidsplats, växelboende, hemtjänst,

Matdistribution, trygghetslarm, avlastningsplats

Vadstena: Växelvård, utökad dagverksamhet, utökad hemtjänst, korttidsplats

Ydre: Korttidsboende, utökad hemtjänst, trygghetslarm, matdistribution, hemtjänst

Åtvidaberg: Korttidsboende, daglig verksamhet, hemtjänst

Avslag trots bedömt behov

Undersökningen innehöll en fråga om hur många avslag trots bedömt behov som kommunen har gett under 2005. Flertalet kommuner har inte gett något sådant avslag. (Se tabell 11).

Tabell 11: Antal avslag trots bedömt behov under 2003, 2004 och 2005.

Kommun	Antal avslag under 2005	Antal avslag under 2004	Antal avslag under 2003
Boxholm	-	-	-
Finspång	-	-	2
Kinda	-	-	-
Linköping	-	-	-
Mjölby	-	-	-
Motala	-	5	-
Norrköping	24	15	21
Söderköping	3	10	-
Vadstena	2	-	-
Valdemarsvik	1	1	-
Ydre	-	-	-
Åtvidaberg	-	1	-
Ödeshög	-	-	1
Totalt	30	32	24

Endast fyra kommuner har gett avslag trots bedömt behov. I det här avseendet skiljer sig Norrköping markant från övriga kommuner. Det har varit samma förhållande flera år. (Se tabell 11). Norrköpings alla avslag gjordes under första halvåret 2006 och därefter har situationen lättat och man har kunnat erbjuda särskilt boende inom tre månader till alla.

Söderköping som hade gett tio avslag föregående år har gett tre avslag under 2005. Enligt uppgift från kommunen ger man inte längre avslag även om man inte kan garantera plats inom tre månader.

Ej verkställda domar enligt 4 kap. 1 § SoL

Norrköping har en ej verkställd dom enligt 4 kap. 1 § SoL. Den gäller en man som ansökt om permanent bostad med särskild service. Domen är från juli 2005 och mannen har erbjudits bostad men tackat nej.

HANDLÄGGNING

Enligt 7 § förvaltningslagen skall en myndighet handlägga ett ärende där någon enskild är part så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt.

Av 20 § förvaltningslagen framgår att ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende skall innehålla de skäl som har bestämt utgången om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får dock uteslutas helt eller delvis om beslutet inte går emot någon part eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen. Enligt förvaltningslagen 21 § skall en sökande, klagande eller annan part underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas, om det är uppenbart obehövt.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL, rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Socialtjänstlagens 11 kap. 1 § anger att socialnämnden utan dröjsmål skall inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

Ett beslut att avslå en ansökan om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL kan överklagas till förvaltningsdomstol.

JO har i beslut 2000-09-06, dnr 2577-2000 gjort ett uttalande när det gäller verkställighet av positiva myndighetsbeslut avseende bistånd i form av särskilt boende enligt SoL och insatser enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. I uttalandet framhåller JO att det är ”uppenbart att en kommun inte får underlåta att verkställa sina egna beslut”. Det framhålls även att det uppstår problem om en beslutad insats inte kan verkställas på grund av bristande resurser. Det kan exempelvis vara att det inte finns någon ledig plats i ett äldreboende.

Om en nämnd anser att den enskilde har rätt till en viss insats men hjälpen inte kan tillhandahållas kan det diskuteras om nämnden skall avslå ansökan.

Enligt Socialstyrelsens SOSFS 1996:2 ”Ändring i allmänna råd om handläggning och dokumentation inom socialtjänsten 1994:3” bör framställan bifallas om kommunen med säkerhet kan tillhandahålla den begärda insatsen inom rimlig tid. Datum för inflyttning bör anges i beslutet. Vad som kan anses vara rimlig tid får bedömas i varje enskilt fall men bör inte överstiga tre månader. Gör kommunen den bedömningen att beslutet inte kan verkställas inom denna tid bör framställan avslås. I beslutet bör anges när sökanden har möjlighet att återkomma och få ett positivt besked. Det bör också anges vilka alternativa insatser som kan erbjudas i avvaktan på att bostad kan erbjudas.

Bifallsbeslut måste hållas aktuella så att den enskilde kan erbjudas bostad inom den tid som utlovats. Det kan vara lämpligt med en förteckning över dessa beslut.

JO framhåller att trots att Socialstyrelsens allmänna råd 1994:3 är upphävt så äger det Socialstyrelsen anfört likväl allmän giltighet. JO menar att angivelsen om tre månader som gräns kan tjäna som riktlinje även idag.

Länsstyrelsen anser att handläggning av ansökan om plats i särskilda boendeformer bör handläggas på det sätt som framgår ovan. Ett sådant förfaringsätt stärker den enskildes rättssäkerhet och tydliggör resursbrister.

”Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre”

I regeringens proposition 2005/06:115, ”Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre” föreslås ändringar i socialtjänstlagen för att stärka rättssäkerheten för personer som beviljats bistånd. Förslaget innebär att kommunen skall åläggas en rapporteringsskyldighet när det gäller ej verkställda gynnande beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Enligt förslaget skall nämnden rapportera till länsstyrelsen, de kommunala revisorerna och till fullmäktige. Rapporteringen skall göras en gång per kvartal. Dessutom föreslås att det införs möjlighet att utdöma sanktionsavgift för kommuner som inte verkställer beslut inom skälig tid.

Lagändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2007.